



Ilustracija iz brošure »Prvo zasedanje SNOS«

DONESEK K SLOVENSKI KULTURNI DEJAVNOSTI MED NOB V BARIJU

Po zmagovitem izkrcanju zavezniških čet v Italiji 1943. leta je bila osvobojena južna in pretežni del srednje Italije. Naše politično in vojaško vodstvo je takoj spoznalo odločilni vojaško-politični pomen tega dejstva za nadaljnji razvoj vojne, zlasti na Balkanu, in je zaradi tega dne 2. oktobra 1943 ustanovilo svoje vojaško-politično zastopstvo pri tedanji zavezniški komandi za Srednji Vzhod s sedežem v Bariju. Naloge našega zastopstva so bile med drugim: zbiranje orožja in hrane ter odpošiljanje zbrnega orožja in hrane v domovino, zbiranje bivših političnih zapornikov in internirancev ter vojakov Slovencev razpadle italijanske armade ter tistih Slovencev, ki so v sestavi italijanske oziroma nemške afriške vojske prešli v zavezniško ujetništvo. Poleg tega je naše zastopstvo organiziralo evakuacijo žena in otrok, zlasti z dalmatinskega obrežja in otokov, v Italijo in Afriko v El Šat ob Sueškem prekopu.

Vse to je bilo mogoče doseči le ob dobro organizirani propagandi, pri čemer je igrala zelo važno vlogo prosvetna dejavnost med našimi ljudmi, ki so živeli raztreseni po raznih taboriščih od Afrike do južne in srednje Italije. Do danes še nimamo napisane zgodovine tega razdobja, v katerem so zlasti naši Slovenci iz Primorja pokazali toliko narodne zavesti in požrtvovalnosti. (Teh dogodkov se je bežno dotaknil Dedijer v tretjem delu svojih Spominov,

poleg tega je napisal brošuro iz teh časov tov. Kocmur.)

V sestavu našega zastopstva se je iz tehnike v Monopoliju razvil kulturno-prosvetni oddelek s štirimi odseki: splošnim, muzikalno-dramatičnim, umetniškim in kino-fotografskim.

Splošni odsek je izdajal dnevnik (Dnevne vesti) v slovenskem in hrvaškem jeziku. Slovenska izdaja je začela izhajati 16. februarja 1944. Poleg dnevnika je splošni odsek izdal celo vrsto brošur v slovenščini in hrvaščini. Da bi bile brošure ne samo vsebinsko, temveč tudi oblikovno bolj privlačne, je odsek sklenil, da bo opremil brošure z risbami. To nalogo je poveril slovenskemu umetniku Čargu. Tako je Čargo sodeloval pri izdaji sledečih slovenskih brošur: Razvoj osvobodilne borbe narodov Jugoslavije, Vprašanje Makedonije v luči odločb AVNOJ, Tito: Pomen odločb AVNOJ, Drugo zasedanje AVNOJ I. del, Čolaković: Začetek oborožene borbe proti okupatorju v Jugoslaviji in Draža Mihajlovič, Tito: Peta ofenziva, Drugo zasedanje AVNOJ II. del, Čolaković: Slovenski narod v borbi za svobodo, Prvo zasedanje Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta, Deklaracije in odločbe II. zasedanja AVNOJ, Moša Pijade: Svobodna Makedonija v bratski demokratični skupnosti južnoslovenskih narodov. Objavljamo dve risbi Čargovih ilustracij iz Barija, od katerih je ena iz brošure Peta ofenziva, druga pa iz brošure Prvo zasedanje Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta.

Dr. R. K.



Ilustracija iz brošure »Peta ofenziva«